

Piotr Bojarski

Instytut Północny im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie;

piotr.bojarski@ip.olsztyn.pl • <https://orcid.org/0000-0002-3166-0752>

Sprawozdanie z konferencji naukowej „Ludzie czynu niepodległościowego Polski spoczywający na cmentarzach Warmii i Mazur”

Report from the scientific conference „Ludzie czynu niepodległościowego Polski spoczywający na cmentarzach Warmii i Mazur”

Bericht von der wissenschaftlichen Konferenz „Ludzie czynu niepodległościowego Polski spoczywający na cmentarzach Warmii i Mazur”

10 listopada 2021 r. w siedzibie Archiwum Państwowego w Olsztynie odbyła się konferencja naukowa zatytułowana „Ludzie czynu niepodległościowego Polski spoczywający na cmentarzach Warmii i Mazur”. Sesja została zorganizowana przez Archiwum Państwowe w Olsztynie, Instytut Północny im. Wojciecha Kętrzyńskiego oraz Instytut Historii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego

Listopad to zarówno miesiąc refleksji, związanej z przypadającymi na pierwsze dni tego miesiąca świętami, podczas których wspominamy zmarłych, jak również czas, w którym świętujemy kolejne rocznice odzyskania niepodległości. W tym miejscu warto przypomnieć, że 11 listopada stał się oficjalnym świętem państwowym dopiero 23 IV 1937 r. Krajowa Rada Narodowa 22 VII 1945 r. zniósła Święto Niepodległości ustanawiając jednocześnie Narodowe Święto Odrodzenia Polski przypadające na dzień ogłoszenia Manifestu Lipcowego Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego. Do kalendarza świąt 11 listopada powrócił dopiero na mocy ustawy z 15 II 1989 r. Bliskość dwóch wyżej wymienionych dat skłoniła organizatorów do przypomnienia biogramów zasłużonych i zapomnianych postaci związanych z szeroko rozumianym czynem niepodległościowym,

a jednocześnie spoczywających na cmentarzach ulokowanych na obszarze naszego regionu.

Konferencję otworzyli Dyrektor Archiwum Państwowego – kierownik Katedry Historii Polski w Instytucie Historii UWM prof. dr hab. Norbert Kasperek oraz dr Jerzy Kiełbik – dyrektor Instytutu Północnego im. W. Kętrzyńskiego.

Pierwszą część obrad, prowadzoną przez dr. Jerzego Kiełbika rozpoczął dr n. med. Zygmunt Trusewicz z Ośrodka Historii Warmińsko-Mazurskiej Medycyny funkcjonującego przy Izbie Lekarskiej w Olsztynie. Doktor Trusewicz w swoim wystąpieniu przybliżył sylwetkę doskonale znanego wielu mieszkańcom regionu wybitnego chirurga dr. Jana Janowicza.

Kolejne referaty wygłosili Andrzej Kułyk z Archiwum Państwowego oraz ks. dr hab. Paweł Rabczyński z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Pierwszy z prelegentów w swoich rozważaniach skoncentrował się na historii olsztyńskich nekropolii. Andrzej Kułyk, wykorzystując bogaty zasób Archiwum Państwowego zaprezentował dzieje zarówno istniejących jak i nieistniejących olsztyńskich cmentarzy. Ks. dr hab. Paweł Rabczyński w swoim referacie skoncentrował się z kolei na kulturowych i religijnych funkcjach cmentarza. Referat ks. Rabczyńskiego wzbudził duże zainteresowanie uczestników sesji, wywołując ożywioną dyskusję. Pierwszą część obrad zamknęło wystąpienie Krzysztofa Kierskiego – pracownika olsztyńskiej delegatury Instytutu Pamięci Narodowej. W swoim wystąpieniu mgr Kierski nakreślił wkład IPN-u w opiekę nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski oraz przedstawił kilka sylwetek osób, bohaterów walk o niepodległość Rzeczypospolitej spoczywających na Warmii i Mazurach w tym m.in. postać kapitana Józefa Kalecińskiego szefa Biura Informacji i Propagandy Nowogródzkiego Okręgu ZWZ-AK, przed wojną profesora matematyki w gimnazjum w Lidzie. Kapitan Kaleciński po powrocie z ZSRR, aż do śmierci w 1949 r., pracował jako nauczyciel matematyki w liceum w Giżycku.

Kolejną część obrad otworzył Rafał Gelo – pracownik Archiwum Państwowego w Olsztynie, który przybliżył zebrany postać Tadeusza Młodkowskiego – oficera 5 Pułku Piechoty Legionów, w okresie międzywojennym sprawującego m.in. mandat radnego Wilna oraz senatora IV kadencji z ramienia Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem. Po zakończeniu II wojny światowej Tadeusz Młodkowski wraz z żoną przybył do Mrągora na Mazurach, gdzie zasiadał w radzie powiatu, a w 1952 r. został kierownikiem powiatowego archiwum państwowego. Tadeusz Młodkowski tworzył także struktury harcerstwa w Mrągowie.

Następny referat również odnosił się do postaci związanej z Wilnem i Wileńszczyzną, a mianowicie gen. Franciszka Ksawerego Ostrowskiego, który po wojnie tak jak wielu mieszkańców ziemi wileńskiej znalazł swoje miejsce w Olsztynie.

Dr hab. Jarosław Dobkowski, prof. UWM – dziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińskiego na podstawie różnorodnego materiału źródłowego zapoznał zebranych z postacią generała. Zaprezentował także zdjęcia z różnych okresów jego życia, w tym fotografię z akt ówczesnej Rejonowej Komendy Uzuppełnień w Olsztynie.

Przedostatnim prelegentem był dr Grzegorz Kała – pracownik Instytutu Historii UWM, który w swoim wystąpieniu przypomniał postać znanego malarza Juliana Dadleza i jego żołnierskie losy. Dr Kała w oparciu m.in. o roczniki oficerskie i fotografie z epoki odtworzył przebieg służby znanego malarza.

Sesję zamknął referat dr. Piotra Bojarskiego – historyka reprezentującego Instytut Północny im. W. Kętrzyńskiego, w którym ukazał sylwetkę zapomnianego, choć mieszkającego na olsztyńskim Zatorzu przez niemal pół wieku Kazimierza Kadenacego – inżyniera, siostrzeńca marszałka Józefa Piłsudskiego. Piotr Bojarski w swoim wystąpieniu zaprezentował m.in. nieznaną korespondencję kierowaną przez Kazimierza Kadenacego do olsztyńskiego Towarzystwa Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej w Olsztynie przy okazji poświęcenia sztandaru tej organizacji. Wspomniał także o innych śladach rodziny Piłsudskich na Warmii i Mazurach.

Po zakończeniu obrad odbyła się dyskusja, którą poprowadził prof. dr hab. Roman Jurkowski z Instytutu Historii UWM. Uczestnicy zgodnie podkreślili wysoki poziom wygłoszonych referatów. Prof. dr hab. Norbert Kasperek wskazał na potrzebę organizacji kolejnych konferencji przybliżających sylwetki często niesłusznie zapomnianych postaci związanych na różnym etapie swojego życia z Warmią i Mazurami. Trudno się z tym stanowiskiem nie zgodzić mając na uwadze jak wielu działaczy społecznych, urzędników, nauczycieli i przedstawicieli wielu innych profesji czeka jeszcze na przypomnienie. W tym gronie wymienić można chociażby Kazimierza Goebła – żołnierza I Kompanii Kadrowej, Aleksandra Zubelewicza – powojennego dyrektora Powiatowego Zarządu Dróg w Olsztynie czy Władysława Sempioła – dyrektora Liceum Pedagogicznego w Ostródzie.

W tym miejscu warto również zaznaczyć, że sesja spotkała się z dużym zainteresowaniem mieszkańców Olsztyna. Uczestniczyła w niej m.in. młodzież szkolna, studenci Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, przedstawiciele różnych organizacji społecznych, a relacje z przebiegu konferencji pojawiły się w lokalnych mediach, w tym m.in. na antenie Radia Olsztyn oraz TVP 3 Olsztyn.